

موانع بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های دفاع مقدس از منظر امامین انقلاب

هادی ابراهیمی هاتف^۱ | بهمن کارگر^۲

۱۱

سال ششم
پاییز و زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۷/۰۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۱/۲۱

صص: ۸۷-۱۲۰

شاپا چاپی: ۶۳۲۸-۲۵۳۸

الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

DOR: 20.1001.1.25386328.1403.6.11.4.9

چکیده

نسل اول و دوم انقلاب اسلامی به‌عنوان شاهدان هشت سال دفاع مقدس که با تمام وجود آن را حس کرده‌اند، وظیفه دارند برکات و جلوه‌های آن را به نسل‌های بعدی، به‌ویژه نسل سوم و چهارم انقلاب انتقال دهند؛ بنابراین، هرچه از آسیب‌ها و موانع تحقق این اشاعه جلوه‌ها بکاهیم و جنبه‌های مثبت آن را تقویت کنیم، می‌توانیم حیات و تداوم آن را جاودانه‌تر کنیم. هدف اصلی این پژوهش این می‌باشد که با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون و انجام مطالعات نظری به شیوه‌ای علمی و روش‌مند، گفتمان امامین انقلاب حول محور انتقال فرهنگ جهاد و دفاع مقدس به نسل‌های آینده ارائه شود تا بتوانیم فعالیت‌های حوزه ترویج تاریخ دفاع مقدس را هوشمندانه‌تر نماییم. نوع تحقیق اکتشافی و توسعه‌ای و ابزار گردآوری داده‌ها در بخش اسنادی فیش‌برداری از سخنان امامین انقلاب در خصوص دفاع مقدس بوده است. جامعه آماری مشتمل بر موضوعات مطرح‌شده توسط امامین انقلاب با طرح این سؤال که موانع بهره‌مندی جوانان از برکات دفاع مقدس کدام است، گردآوری شده است. در میحث یافته‌ها و در پایان شبکه مضامین موانع بهره‌مندی جوانان از برکات دفاع مقدس می‌توان به: ایجاد نگرش مادی با روش ترویج فرهنگ غربی، ایجاد تحریف، ایجاد نگرش سیاسی، لقاء ناسازگاری اقدامات صورت گرفته در دفاع مقدس، سرگرمی‌های کاذب، قدرت نرم، فراموشی خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها در دفاع مقدس، ایجاد جو ناامیدی و اطمینان به پیروزی اشاره کرد.

واژگان کلیدی: جوانان، جلوه‌های دفاع مقدس، امامین انقلاب.

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری مطالعات راهبردی دفاع مقدس دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران.

hade1364hatef@gmail.com

۲. استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

Examining the obstacles to young people benefiting from the manifestations of Holy Defence from the perspective of the Imams of the Revolution

Hadi Ebrahimi Hatef 1 Bahman Kargar 2

Abstract

The first and second generations of the Islamic Revolution, as witnesses of the eight years of the Sacred Defense who have felt it with all their being, have the duty to convey its blessings and manifestations to the next generations, especially the third and fourth generations of the Revolution. The transmission and expansion of the culture of Sacred Defense is in line with the continuation of the culture of the Islamic Revolution, and both originate from the Islamic culture of our Shiite society; therefore, the more we reduce the harms and obstacles to the realization of this dissemination of manifestations and strengthen its positive aspects, the more we can make its life and continuity more eternal. Therefore, the main goal of this research is to use the method of content analysis, by conducting theoretical studies in a scientific and methodical manner, to present the discourse of the Imams of the Revolution around the transmission of the culture of Jihad and Sacred Defense to future generations, so that we can make the activities in the field of promoting the history of Sacred Defense more intelligent. The type of exploratory and developmental research and the data collection tool in the documentary section were taking notes of the speeches of the Imams of the Revolution regarding Sacred Defense. The statistical population, consisting of the issues raised by the Imams of the Revolution, was collected by asking the question: What are the obstacles to the youth benefiting from the blessings of the Holy Defense? In the findings section and at the end of the thematic network, the obstacles to the youth benefiting from the blessings of the Holy Defense can be mentioned as: creating a materialistic attitude by promoting Western culture, creating distortion, creating a political attitude, inducing incompatibility of the measures taken in the Holy Defense, false entertainment, soft power, forgetting the creativity and innovations in the Holy Defense, creating an atmosphere of hopelessness and confidence in victory.

Keywords: Youth, manifestations of the Holy Defense, Imams of the Revolution.

1. Responsible author: Lecturer at Imam Hussein (AS) Guards Officer and Training University - Qom Aleviyon Center and PhD student in Strategic Studies of Holy Defense Geography at the National Defense University (hade1364hatef@gmail.com).

2. Professor of Geography and Urban Planning at Amin Comprehensive University of Law Enforcement Sciences.

۱- مقدمه و بیان مسئله

«چه کوتاه‌نظرند آن‌هایی که خیال می‌کنند چون ما در جبهه به آرمان‌نهایی نرسیده‌ایم پس شهادت و رشادت و ایثار و ازخودگذشتگی و صلابت بی‌فایده است! درحالی‌که صدای اسلام‌خواهی آفریقا از جنگ هشت‌ساله ماست علاقه به اسلام‌شناسی مردم در آمریکا و اروپا و آسیا و آفریقا یعنی در کل جهان از جنگ هشت‌ساله ماست» (صحیفه نور، ۱۳۶۹، ج ۲۱: ۲۸۴). «بنده با جوان‌ها تا حدودی مرتبطم. گاهی سؤالی می‌شود و حرفی زده می‌شود می‌بینم خیلی از مسائل دفاع مقدس را نمی‌داند. من می‌خواهم این حقایق دفاع مقدس به گوش آن‌ها برسد. حقایقی که در دفاع مقدس ما به آن توجه داریم دیگر امروز فقط ادعا نیست. روزی ادعا می‌کردیم که تمام قدرت‌های جهانی با ما می‌جنگند؛ اما الآن خود کسانی که می‌گفتند ما فقط ادعا می‌کنیم، خودشان اعتراف به این مسئله می‌کنند» (بیانات امام خامنه‌ای، ۱۴۰۱/۰۶/۳۰). انتقال حقایق و ارزش‌های دفاع مقدس ابعاد گسترده‌ای دارد که سال‌های سال می‌توان جوانانی که تشنه حقیقت هستند را از این معدن ارزشمند سیراب نمود.

جمهوری اسلامی با دفاع مقتدرانه خود در طول دفاع مقدس توانست اثبات کند که نقش ایران در تأمین امنیت منطقه منحصربه‌فرد است و امروزه همگان می‌دانند که ایران اسلامی محور امنیت منطقه قلمداد می‌شود. دفاع مقدس یک حادثه بسیار مهم، یک جنگ طولانی، با جغرافیای گسترده و بسیار پیچیده است. هر چه فاصله بیشتری از این حادثه داشته باشیم، خطر تحریف و فراموشی جدی‌تر است. آن چیزی که از این حادثه مرزبانی و حراست می‌کند، آن چیزی که از آسیب جلوگیری می‌کند و عامل بازدارنده است، آشنا نمودن جوانان با مواهب این واقعه اساسی کشور خواهد بود. به نظر می‌رسد که اصلی‌ترین راوایان جنگ‌ها در دنیا، تاکنون نظامیان و نهادهای نظامی و حاضر در صحنه عملیاتی جنگ بوده‌اند. گرچه نظامیان نقش غیرقابل‌انکاری در جنگ داشتند، اما حقیقت این است که در دفاع مقدس ما، بار جنگ را آنان به‌تنهایی بر دوش نمی‌کشیدند. اصولاً یکی از ویژگی‌های اساسی دفاع مقدس و نقطه تمایزش نسبت به دیگر جنگ‌ها، حضور همه اقشار و طبقات مردم در آن بود. بر همین اساس به نظر می‌رسد که انتقال ارزش‌های آن به نسل‌های بعدی نیز بایستی توسط همگان اجرایی شود. داشتن آگاهی، اراده قوی،

مبارزه با انحرافات فکری، فرهنگی، سیاسی اجتماعی و اقتصادی، سازندگی فنی، تکنولوژیکی، اقتصادی، کشاورزی و احیای فرهنگ اسلام ناب محمدی (ص) برای تداوم و ادامه حیات، انقلاب اسلامی ایران به حضور فعال جوانان نیاز دارد. این حضور در عرصه تداوم انقلاب اسلامی، انقلاب را پرثمرتر، پربارتر، پرشورتر و پرنشاطتر خواهد کرد. حضور فعال، نیازمند آگاهی و قدرت تجزیه و تحلیل مسائل سیاسی و اجتماعی است. شاید به این دلیل باشد که رهبر انقلاب سال‌ها پیش فرمودند: «خدا لعنت کند آن دست‌هایی که تلاش کرده‌اند و می‌کنند که قشر جوان و دانشگاه ما را غیرسیاسی کنند» (بیانات، ۱۳۷۲/۰۸/۱۲).

«هشت سال دفاع مقدس دارای ظرفیت تولید هزاران کتاب به منظور انتقال فرهنگ و ارزش‌های اسلامی و انقلابی به جامعه و جهان است» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۰۲/۲۰). با توجه به تأثیرگذاری دفاع مقدس بر جامعه و جهان، دشمن این مهم را درک کرده و موانع متعددی بر سر راه بهره‌مندی قشرهای مختلف از آن ایجاد نموده است. در این مسیر جوانان در تأکیدات سخنان امامین انقلاب بسیار سفارش شده‌اند. جلوگیری از بهره‌نسل جوان از آموزه‌های دفاع مقدس قطعاً باعث عدم استمرار و بازتولید هویت فرهنگی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و جلوگیری از ارتقاء قدرت ملی، بازدارندگی ملی و درنهایت عدم تحقق تمدن نوین اسلامی خواهد شد. دغدغه موردنظر و مسئله‌ای که در این پژوهش به آن پرداخته شده، این است که موانع بهره‌مندی جوانان از جلوه‌ها و آموزه‌های دفاع مقدس کدام است؟

۲- مبانی نظری

۱-۲- دفاع مقدس: دفاع به معنای دور کردن خطر از کسی یا از خود به گونه‌ای مطلوب است. دفاع مقدس نامی است برای جنگ هشت‌ساله‌ای که رژیم عراق بر کشور ایران تحمیل کرد و طولانی‌ترین جنگ متعارف در قرن بیستم میلادی به شمار می‌آید. جنگ تحمیلی و به تبع آن دفاع مقدس، به صورت رسمی در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ آغاز و درنهایت پس از حدود ۸ سال در مرداد ۱۳۶۷ خاتمه یافت، هرچند جلوه‌های دیگر آن در لبنان، سوریه، عراق و یمن ادامه پیدا کرد. ریشه‌های بینشی و ارزشی دفاع مقدس را باید در قیام عاشورا و نهضت امام حسین (ع) جستجو کرد.

شاخص‌ترین عنصر مشترک در قیام عاشورا و دفاع مقدس وفاداری و فداکاری است. این ویژگی، هم در رهبر و هم پیروان دو نهضت حضوری پررنگ داشت. ارزش‌های دفاع مقدس به‌عنوان رویدادی تاریخ‌ساز و حیاتی مورد توجه کافی قرار نگرفته است و نسل جوان که تجربه شرایط سخت دوران دفاع مقدس و مشکلات بعد از آن را ندارد، نیازمند همدلی و نزدیکی بیشتری با ارزش‌های دفاع مقدس است. آنچه امروز از آن به کار و فعالیت جهادی به‌عنوان تنها راهکار عبور از شرایط سخت اقتصادی و فرهنگی تعبیر می‌شود در حقیقت همان میراثی است که از دفاع مقدس، به ما رسیده و اگر در حفظ و صیانت از این میراث کوتاهی کنیم یقیناً به اهداف متعالی انقلاب و آرمان‌های امام و انقلاب نخواهیم رسید (حسینی، ۱۳۹۱: ۲۲).

۲-۲- جلوه‌های دفاع مقدس: جلوه به معنی نمود، درس، تجربه و الگو معرفی شده است (دیکشنری آبادیس). دفاع مقدس مدرسه‌ای پر محتوا از هر آنچه به‌عنوان خصایل نیک و پسندیده یاد می‌شود است، فضایی ارزشمند همچون ایثار، شجاعت، عشق، وطن‌پرستی، از خودگذشتگی و صبر که هر کدام آموزگاران درس عزت، افتخار و سربلندی هستند. دفاع مقدس گنجینه‌ای نهفته از فضایل مهم اخلاقی و معرفتی است که در این برهه از زمان تبیین آن می‌تواند نقش مهمی در برطرف کردن بسیاری از انحرافات دیکته شده غربی باشد. آشنایی با زندگینامه، وصایا و دیدگاه‌های شهدای انقلاب اسلامی در مدارس و مراکز آموزشی یکی از مسیرهای مهم در ماندگاری، حفظ و بیان ارزش‌های دینی، فرهنگ ایثار و شهادت در میان نسل جوان است.

۳- پیشینه پژوهش

در بررسی‌های به‌عمل آمده از پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پایگاه مجلات تخصصی نور در ارتباط با بررسی موانع بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های دفاع مقدس از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تحقیق مشابهی یافت نشد؛ اما پژوهش‌های گوناگونی در خصوص آموزه‌های فرهنگی، اجتماعی و نظامی دفاع مقدس، انجام پذیرفته است؛ که در این تحقیق ضمن اشاره به برخی از این نوع آموزه‌ها، راهکارهای دشمن در جلوگیری از بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های دفاع مقدس بررسی و تبیین شده است. در جدول ذیل نام برخی از تحقیق‌های مشابه با این پژوهش به اختصار بیان می‌گردد.

جدول شماره ۱: پیشینه تحقیق

ردیف	عنوان	نویسنده	سال	نتیجه
۱	بررسی مبانی فکری راهبرد دفاعی از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)	صبحی و همکاران	۱۴۰۰	قدرت دفاعی تنها ظرفیتی برای صیانت از تمامیت ارضی در برابر تهدید سخت دشمن نیست، بلکه باید از منابع قدرت زای دیگر در مجموعه مؤلفه‌های قدرت فرهنگی، اقتصادی، مدیریتی، سیاسی و اجتماعی صیانت کند. تحقق این مهم، مستلزم بهره‌گیری از مبانی فکری دفاعی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در راهبرد دفاع هوشمند است. بر این اساس لازم است منابع، ابزارها، ساختارها، محیط‌های پیگیری و نوع کنش‌ها در قالب الگوی دفاع هوشمند سازمان یابد که متناسب با سرعت تغییرات محیط امنیتی پاسخگوی نیازمندی‌های متغیر نیروهای مسلح باشد.
۲	راهکارهای انتقال آموزه‌های فرهنگی دفاع مقدس به نسل‌های آینده	خضرای راد و همکاران	۱۴۰۱	بر مبنای جمع‌بندی یافته‌ها، مقاله حاضر، رسالت الگوی راهبردی انتقال آموزه‌های فرهنگی دفاع مقدس به نسل آینده را چنین برمی‌شمارد: بسترسازی شرایط، فضا و زمینه‌ها، برای پیاده‌سازی سازوکارهای کارآمد دستیابی به بالاترین سطوح درک، دریافت، مفاهمه، درونی سازی و نهادینه‌سازی انتقال آموزه‌های فرهنگی دفاع مقدس به گونه‌ای که منجر به شناخت کافی، احساسات حمایت‌کننده، نگرش مساعد، به حافظه سپاری و یادآوری در زمان مناسب و ایجاد باورها، هنجارها، رفتارهای پایدار و سبک زندگی مبتنی بر این آموزه‌ها باشد.
۳	راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در کشور به‌عنوان ابزاری برای مقابله با جنگ نرم دشمن	ملکی و حاتمی	۱۴۰۰	در جنگ نرم دشمنان از قدرت نرم استفاده کرده با استفاده از ابزارهای فرهنگی و رسانه‌های گروهی درصدد دستیابی به اهداف خود هستند که یکی از اصلی‌ترین این سازگارا ترویج فرهنگ ایثار و شهادت است این فرهنگ بایستی با جدیت در برنامه‌ریزی فرهنگی اجتماعی و اقتصادی کشور مدنظر قرار گیرد تا اینکه فضای عمومی جامعه از وجود این فرهنگ متعالی بهترین و بیشترین تأثیر را بپذیرد.
۴	تحلیل مضمون برکات دفاع مقدس در اندیشه امام خمینی (ره)	خان احمدی، اسماعیل	۱۳۹۹	برکات داخلی دفاع مقدس با حس برادری، وطن‌دوستی و خودباوری و ترویج شعار و آرمان‌های انقلاب اسلامی که موجی از اسلام‌خواهی از جمله در آفریقا را فراهم ساخته، از نتایج این پژوهش است که نشان از درک عمیق امام خمینی (ره) از واقعیت‌های نظام جهانی و مسائل اسلامی و ملی دارد. لذا شناخت آنچه مورد تأکید ایشان بوده و کاربست آن در سیاست‌گذاری‌های داخلی و بین‌المللی از اهمیت شایانی برخوردار است.
۵	تأثیر دستاوردهای فرهنگی دفاع مقدس بر استمرار انقلاب اسلامی	جمالی، علی	1394	نتایج گویای این بود که به‌طور کلی دستاوردهای فرهنگی دفاع مقدس بر حفظ و استمرار انقلاب اسلامی تأثیر قابل‌توجهی داشته است؛ و بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که دستاوردهای فرهنگی دفاع مقدس همه عوامل حفظ و استمرار انقلاب اسلامی را تحت تأثیر قرار داده و پوشش می‌دهد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش کیفی و از حیث جهت‌گیری کاربردی و از حیث هدف اکتشافی و توسعه‌ای است. چون تحقیق حاضر در خصوص جوانان و دفاع مقدس تدوین می‌گردد، لذا کاربردی است و چون به دنبال کشف مضامین از رهنمودها و بیانات امامین انقلاب است از نوع اکتشافی است. جامعه آماری و قلمرو پژوهش مشتمل بر بیانات امامین انقلاب در بخش منتشرشده و آثارشان است. ارائه نتایج منسجم در تحلیل کیفی و به‌ویژه در این پژوهش مستلزم حفظ و ارائه روند تولید مبتنی بر روش ترکیب منتخب است. لذا در هر مرحله مطابق مضمون آتراید استیر لینگک از تمامی فرمایشات امامین انقلاب پیرامون برکات دفاع مقدس و موانع بهره‌مندی جوانان، یا مرتبط با آن انتخاب شده است. برای جهت‌شناسی و کشف مضامین از فرمایش‌های امامین انقلاب از روش تحلیل مضمون استفاده شد که در پژوهش‌های کیفی کاربرد گسترده‌ای دارد.

تحلیل مضمون^۱، روشی برای شناخت تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع مضامین را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. مضامین سه دسته‌اند:

مضامین پایه^۲ کدها و نکات کلیدی موجود در متن؛

مضامین سازمان^۳ دهنده (مقولات به‌دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه)؛

مضامین فراگیر^۴ (مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به‌عنوان یک کل).

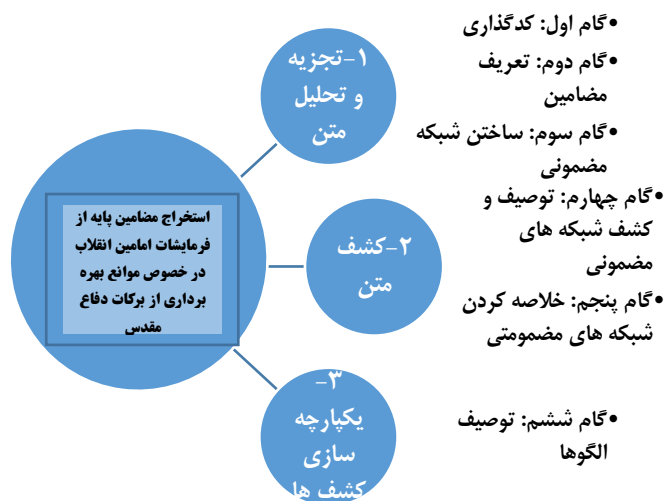
با تحلیل مضامین طیفی از مضامین ایجاد می‌شود و درنهایت با تحلیل آن‌ها مفاهیم کلیدی، استخراج و مدل تبیین می‌گردد (خان احمدی، ۱۳۹۸: ۱۵).

1 Thematic Analysis

2 Basic Themes

3 Organized Themes

4 Overarching Themes

نمودار شماره ۱. مراحل تنظیم شبکه مضمونی

شبکه مضامین بر اساس روندی مشخص، پایین ترین سطح قضایای پدیده را از متن بیرون می کشد (مضامین پایه ای) و سپس با دسته بندی این مضامین پایه ای و تلخیص آنها به اصول مجردتر و انتزاعی تر دست پیدا می کند (مضامین سازمان دهنده) و در گام سوم این مضامین عالی در قالب استعاره های اساسی گنجانده شده و به صورت مضامین حاکم بر کل متن در می آید (مضامین فراگیر). سپس این مضامین به صورت نقشه ای شبیه تارنما، رسم و مضامین برجسته هر یک از این سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تأکید می کند (قاضی میرسعید و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۲). سه بخش اصلی شبکه مضمونی به شرح نمودار شماره ۱ است. در پژوهش های کیفی، روایی و پایایی به مفاهیمی مانند باورپذیری، انتقال پذیری، مقبولیت، تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و اثربخشی تبدیل می شود. در این پژوهش برای سنجش روایی از شاخص CVI استفاده گردید و از نظرات خبرگان نیز استفاده شد.

$$CVI = \frac{\text{تعداد متخصصانی که به مضمون نمره ۳،۴ داده}}{\text{تعداد کل متخصصان}}$$

۵- یافته‌های پژوهش

۱-۵- جلوه‌های دفاع مقدس از نظر امام خمینی (ره):

«هر روز ما در جنگ برکتی داشته‌ایم که در همه صحنه‌ها از آن بهره‌جسته‌ایم. ما انقلابمان را در جنگ به جهان صادر نموده‌ایم؛ ما مظلومیت خویش و ستم متجاوزان را در جنگ ثابت نموده‌ایم؛ ما در جنگ، پرده از چهره تزویر جهان‌خواران کنار زدیم؛ ما در جنگ، دوستان و دشمنانمان را شناخته‌ایم؛ ما در جنگ به این نتیجه رسیده‌ایم که باید روی پای خودمان بایستیم؛ ما در جنگ ابهت دو ابرقدرت شرق و غرب را شکستیم؛ ما در جنگ ریشه‌های انقلاب پربار اسلامی‌مان را محکم کردیم؛ ما در جنگ حس برادری و وطن‌دوستی را در نهاد یکایک مردمان بارور کردیم؛ ما در جنگ به مردم جهان و خصوصاً مردم منطقه نشان دادیم که علیه تمامی قدرت‌ها و ابرقدرت‌ها سالیان سال می‌توان مبارزه کرد؛ جنگ ما کمک به افغانستان را به دنبال داشت؛ جنگ ما فتح فلسطین را به دنبال خواهد داشت؛ جنگ ما موجب شد که تمامی سردمداران نظام‌های فاسد در مقابل اسلام احساس ذلت کنند؛ جنگ ما بیداری پاکستان و هندوستان را به دنبال داشت؛ تنها در جنگ بود که صنایع نظامی ما از رشد آن‌چنانی برخوردار شد و از همه این‌ها مهم‌تر، استمرار روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت. همه این‌ها از برکت خون‌های پاک شهدای عزیز هشت سال نبرد بود؛ همه این‌ها از تلاش مادران و پدران و مردم عزیز ایران در ده سال مبارزه با آمریکا و غرب و شوروی و شرق نشأت گرفت. جنگ ما جنگ حق و باطل بود و تمام‌شدنی نیست، جنگ ما جنگ فقر و غنا بود، جنگ ما جنگ ایمان و رذالت بود و این جنگ از آدم تا ختم زندگی وجود دارد. چه کوتاه‌نظرند آن‌هایی که خیال می‌کنند چون ما در جبهه به آرمان‌نهایی نرسیده‌ایم، پس شهادت و رشادت و ایثار و از خودگذشتگی و صلابت بی‌فایده است! درحالی‌که صدای اسلام‌خواهی آفریقا از جنگ هشت‌ساله ماست. علاقه به اسلام‌شناسی مردم در آمریکا و اروپا و آسیا و آفریقا یعنی در کل جهان از جنگ هشت‌ساله است» (صحیفه امام، جلد ۲۱، ص ۲۸۳).

۲-۵- جلوه‌های دفاع مقدس از نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی):

«جنگ برای این کشور، از لحاظ معنوی دستاوردهای زیادی داشت که برای نسل‌هایی، تغذیه‌کننده معنویت و فکر و فرهنگ و ایمان و تجربه الهی است» (بیانات در دیدار

رئیس جمهور و هیئت وزیران، ۱۳۷۵/۶/۸). «هشت سال دفاع مقدس از لحاظ زمانی هشت سال بود، اما از لحاظ استمرار معنوی و فکری و فرهنگی ممکن است قرن‌ها ادامه داشته باشد» (بیانات در دیدار جمعی از شعرای آئینی، ۱۳۹۰/۳/۲۵).

«هشت سال دفاع مقدس ما صرفاً یک امتداد زمانی و فقط یک برهه زمانی نیست؛ بلکه گنجینه عظیمی است که تا مدت‌های طولانی ملت ما می‌تواند از آن استفاده کند، آن را استخراج کند و مصرف کند و سرمایه‌گذاری کند. حادثه عظیم این هشت سال، مجموعه‌ای است از صفات والا، فرهنگ‌های پسندیده و برگزیده و ممتاز، عقاید و معارف والایی که ملت ما در طول تاریخ ارث برده یا استعدادش را در خودش حفظ کرده بوده که با انقلاب اسلامی این استعدادها بروز کرد. یک گنجینه‌ای از همه این‌هاست. شما که دفاع مقدس را روایت می‌کنید، بخصوص آن‌هایی که روایت هنری می‌کنند، درواقع آینه‌ای هستید در مقابل یک مظهر جمال و جلال که او را منعکس می‌کنید. آنچه در دوران آن هشت سال از بروز خصلت‌های والا و پسندیده انسانی، از شجاعت، از ایثار، از اخلاص، از صدق و صفا، از بروز تدبیرهایی که از یک جوان چنین تدابیری انتظار نمی‌رفت، این برجستگی‌هایی که در دوره هشت سال دفاع مقدس به وجود آمد. در جمع‌بندی دفاع مقدس، انسان می‌تواند بگوید، این است که این هشت سال، مظهري از برترین صفاتی است که یک جامعه می‌تواند به آن‌ها بیابد و از جوانان خودش انتظار داشته باشد؛ یعنی دفاع مقدس مظهر حماسه است، مظهر معنویت و دین‌داری است، مظهر آرمان‌خواهی است، مظهر ایثار و از خودگذشتگی است، مظهر ایستادگی و پایداری و مقاومت است، مظهر تدبیر و حکمت است» (بیانات در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس، ۱۳۸۸/۶/۲۴).

با توجه به تأکیدات امامین انقلاب مبنی بر بهره‌مندی هر چه بیشتر تمامی افراد در شرایط مختلف کشور از جلوه‌های دفاع مقدس موارد ذیل به‌عنوان شاخص و نماد و الگو از کلام امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تبیین می‌گردد:

نمودار شماره ۲. جلوه‌های دفاع مقدس از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

۱. **بیداری و قدرتمندی:** «جنگ برای او در کشوری مثل ایران با شرایطی که کشور ما دارد، هیچ صرفه‌ای ندارد. چرا؟ چون وقتی یک ملت فقط با نیروی نظامی خود نجنگد بلکه با همه ملت خود جنگید، بزرگ‌ترین قدرت‌های دنیا را به‌زانو درمی‌آورد. ملت ما این‌طور است. ملت ما ملتی پیر، از کار افتاده، بی‌حال و بی‌جان نیست؛ ملتی جوان است. هفتاد درصد از ملت ما سنینی زیر سی و پنج سال دارند و مردمی جوان و با نیرو و نشاط هستند. جنگ نظامی با چنین ملتی برای آمریکا و غیر آمریکا صرفه‌ای ندارد. ما را در میدان جنگ آزمایش کرده‌اند و می‌دانند که چطور مبارزه می‌کنیم. روح فداکاری، شهادت‌طلبی و نترسیدن از مرگ را در ما شاهد بوده‌اند. این ویژگی‌ها مخصوص قشرهایی خاص از مردم نیست بلکه مسؤولین، بزرگ، کوچک، پیرمرد هفتادساله و جوان نارس با اعتقاداتی اسلامی این‌طورند. ویژگی نترسیدن از مرگ، در محاسبات آمریکایی مثل انداختن

یک قلوه‌سنگ در یک دستگاه است؛ یک قلوه‌سنگ بزرگ را در ماشینی بیندازید و ببینید چطور از کار میافتد! صخره‌ای در مقابل یک مشت است. پس گزینه جنگ نسبت به ایران گزینه بسیار دوری است» (بیانات، ۱۳۸۲/۰۱/۰۱).

۲. **توسعه و پیشرفت:** «نسل جدید ما متأسفانه کم‌اطلاع است. باید کاری کرد که نسل جدید و نسل‌های بعد، از این ظرفیت، از این ذخیره عظیم و از این گنج تمام‌نشدنی استفاده روحی کنند؛ امید پیدا کنند و خودشان را بشناسند. این زن ماست، این مرد ماست، این جوان‌های ما هستند که این‌طور در میدان‌های نبرد توانستند ابتکار کنند. اول جنگ، ما هیچ چیز نداشتیم. همه شما یا اغلبان در جنگ بودید؛ بنده هم از نزدیک شاهد بودم؛ واقعاً دست ما خالی بود؛ نه ارتش ما امکاناتی داشت، نه سپاه که آن روز اصلاً تشکل درستی نداشت؛ حتی تفنگ انفرادی در دست افراد نبود؛ وسایل ابتدایی یک جنگ حقیقی در اختیار نبود. در منطقه اهواز - که بنده آنجاها بودم - بعضی از یگان‌های یک تیپ ما شاید حدود ده دستگاه تانک در اختیار داشتند؛ یعنی یک‌دهم آنچه باید داشته باشند. تانک‌هایشان از بین رفته بود، منهدم شده بود؛ درعین حال جوان‌های ما ایستاده بودند و تلاش می‌کردند» (بیانات، ۱۳۸۴/۰۶/۳۱).

۳. **خودباوری:** «در جنگی که در سال ۱۳۵۹ در این کشور رخ داد، همه این حوادث ممکن بود. آن‌هایی که می‌خواستند قطعه‌ای از خاک ایران را از ایران جدا کنند، هدفشان فقط این نبود که ایران را از آنچه هست، قدری کوچک‌تر کنند. هدف این بود که این ملت را برای قرن‌ها - حداقل یک قرن، دو قرن - با احساس حقارت سر جای خود بنشانند؛ و در مردمی که جرئت کرده بودند مقابل امپراتوری عظیم استکبار جهانی قیام کنند؛ برخلاف همه عرف‌های بین‌المللی، یک حکومت صد درصد مردمی را که به هیچ قدرتی در دنیا باج نمی‌دهد، سرکار بیاورند، روحیه شجاعت و خودباوری را بمیرانند. آنچه برای آن‌ها غایت مطلوب بود، این بود؛ و این می‌شد. اگر آن کاری که رزمندگان کردند، آن کاری که خانواده‌ها کردند، آن کاری که بسیج عمومی ملت کرد، آن کاری که گزارشگران این صحنه‌های شرف کردند و در مقابل چشم مردم قرار دادند و آن کاری که آن سلسله‌جنبان همه این افتخارها کرد؛ نمی‌بود، همین می‌شد؛ تردید نداشته باشید. قطعه‌ای از خاک ایران را می‌گرفتند، بعد با قدری چک‌وچانه مقداری از آن را پس می‌دادند و منت هم سر ملت ایران

می‌گذاشتند - البته در طول سال‌های متمادی و قطعاً بیش از هشت سالی که جنگ طول کشید این کار را می‌کردند - بعد ملت ایران هر وقت به آن منطقه از کشور خود می‌نگریست، احساس حقارت می‌کرد» (بیانات، ۱۳۷۹/۰۷/۰۶).

۴. **رشد صنایع نظامی:** «من بارها گفته‌ام، ما یک‌وقت می‌خواستیم برای جبهه‌ها سیم‌خاردار - که در داخل کشور نداشتیم و تولید نمی‌شد - از جایی وارد کنیم. همین شوروی سابق اجازه نداد ما سیم‌خاردار را از داخل کشور عبور دهیم و به ایران بیاوریم. گفت این وسیله جنگی است! یعنی ادعا این بود که آن‌ها به دو طرف جنگ کمک نمی‌کنند! این در حالی بود که هواپیمای روسی، موشک روسی، کارشناس روسی، افسر روسی، مواد منفجره روسی و تمام امکانات روسی، آن‌طرف جبهه در اختیار دشمن و طرف مقابل ما در این جنگ بود. همین اروپای به اصطلاح طرفدار حقوق بشر و در مقام صحبت، با نزاکت و ادب و اتوکشیده - چه قسمت شرقی‌شان؛ همین یوگسلاوی فعلی و بقیه کشورهای بلوک شرق آن روز و چه قسمت غربی‌شان؛ یعنی همین آلمان و بقیه - آنچه توانستند، به عراق کمک کردند، ولی حاضر نبودند ساده‌ترین چیزها را به ایران بفروشند» (بیانات، ۱۳۷۹/۰۷/۰۶).

۵. **همدلی و هم‌زبانی:** «عرصه‌های دفاع مقدس را نباید فراموش کرد؛ پیروزی‌هایی را که جوانان شما در میدان‌های دشوار به دست آورده‌اند، نباید بگذارید فراموش شود؛ این پیروزی‌ها بسیار بزرگ است؛ فقط پیروزی در یک جنگ و پیروزی بر یک دشمن متجاوز نیست؛ پیروزی بر دنیای استکبار قهار جبار جهانی است که وقتی می‌بیند در یک نقطه حساس دنیا مثل ایران، ملتی به پا خاسته و استقلال خود را در زیر سایه دین به دست آورده است، احساس می‌کند همه محاسبات او غلط از آب درآمده؛ لذا با همه وجود به میدان مبارزه با این ملت می‌آید. پیروزی شما در دوران بیست و پنج شش سال گذشته در میدان‌های مختلف، پیروزی بر چنین دشمنی است. این، برای همه ملت‌ها و همه نسل‌های ما در آینده، درس است. خلاصه این درس هم این است که اگر ملتی عمل و تلاش خود را با ایمان و اعتقاد جازم همراه کند، پیروزی او در مقابل هرگونه دشمنی قطعی است. از این درس - که هرگز نباید آن را فراموش کنیم - باید برای آینده بهره بگیریم» (بیانات، ۱۳۸۴/۰۳/۰۳).

۶. **دفع رخنه و آسیب:** «یک بانوی مسلمان و شجاع در مقام دفاع می‌تواند سرباز دشمن را اسیر کند و نیروی مهاجم را به خاک و خون بکشد، این را نگه دارید و برای خودتان حفظ کنید. این حفظ هویت اسلامی ملت ایران آن‌قدر اهمیت دارد که برای آن، مردان بزرگ، دانشمندان بزرگ، مجاهدان بزرگ، شخصیت‌های برجسته باید احساس مسئولیت کنند» (بیانات، ۱۳۹۰/۰۷/۲۳).
۷. **ارتقاء آمادگی:** «ظرفیت و توانمندی‌های مادی و معنوی ملت ایران با قدرت بالای بسیج گری امام خمینی (ره) سرنوشت جنگ را به نفع ایران اسلامی تغییر داد. با شکل‌گیری فرهنگ مقاومت، ایثار و بسیجی ذخیره‌ای تمام‌نشدنی برای ملت ایران و امت اسلامی در عرصه دفاع از ارزش‌ها و مقابله با تهدیدات شکل گرفت. دفاع مقدس ملت ایران در مقابل جبهه استکبار به‌عنوان الگویی برای دیگر ملت‌ها از جمله ملت لبنان و فلسطین نویدبخش آینده‌ای درخشان برای امت اسلامی شد» (سایت دفاع ملی، ۱۳۹۹/۰۷/۱۳).
۸. **انسجام نیروهای مسلح:** «ارزمندگان عزیز ما، جوانان فداکار ما در قالب ارتش، در قالب سپاه، در قالب بسیج و نیروهای مردمی، در قالب مجموعه‌های عشایری، حتی در قالب شهربانی و ژاندارمری و کمیته‌های آن روز، می‌آمدند در این میدان جنگ و این فداکاری‌ها را انجام می‌دادند؛ این عملیات می‌توانست جنگ را به خاتمه برساند و پایان بدهد؛ اما جبهه دشمن نظام اسلامی - یعنی همین اروپایی‌ها و دولت‌های اروپایی و دولت آمریکا - نمی‌گذاشتند؛ طرف مقابل را تشویق می‌کردند، امکانات جدیدی به او می‌دادند، او را به برنده شدن در این جنگ امیدوار می‌کردند؛ لذا جنگ هشت سال طول کشید» (بیانات، ۱۳۹۳/۰۱/۰۶).
۹. **تقویت حس برادری ملت:** «دفاع مقدس سبب افزایش اتحاد هرچه بیشتر گروه‌های مختلف اجتماعی کشور شد، به گونه‌ای که همه مذاهب و اقوام در دفاع مقدس خود را مکلف به حضور در صف واحد برای حفظ کشور اسلامی می‌دانستند» (بیانات، ۱۳۸۷/۰۲/۱۴).
۱۰. **غلبه برابر قدرت‌ها با حداقل:** «از برکات و دستاوردهای دفاع مقدس ارائه الگوی

مبارزه و مقاومت برای مسلمانان و مستضعفان جهان بود که نماد آن را می‌توان در جبهه مقاومت اسلامی؛ حزب‌الله لبنان، مقاومت فلسطین و... مشاهده کرد» (بیانات، ۱۳۸۷/۱۲/۱۴).

۱۱. **مبارزه علیه ابرقدرت‌ها:** «صدور انقلاب یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر محسوب می‌شود، همچنین استراتژی صدور انقلاب بر پایه مجموعه‌ای از اهداف و برنامه‌هایی چون الگوسازی، تبلیغ، آگاه‌سازی، آموزش و حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش استوار است و هدف اصلی صدور انقلاب، ملت‌ها می‌باشد. این چارچوب نظری می‌تواند دستور کار متولیان انقلاب اسلامی قرار گیرد و با تکیه بر آن‌ها آگاهی، بیداری و همگرایی ملت‌ها به‌ویژه مسلمان‌ها با آموزه‌های انقلاب اسلامی را تقویت کنند. در مقابل ما فقط عراق نبود شرق بود، امریکا بود، مجموعه ناتو بود، مرتجعان منطقه بودند، پول بود، سلاح بود، تجهیزات بود، تاکتیک بود، خبر ماهواره‌ای بود. در یکی از این عملیات بزرگ که طرف مقابل تلاش خیلی چشمگیری از خودش نشان می‌داد، من به رفقا گفتم که حدس می‌زنم الآن در سنگرهای قرارگاه‌های اصلی عراق، نظامی‌های غیر عراقی نشسته باشند؛ که البته احتمال زیاد می‌دادم غربی باشند؛ نحوه حرکات این‌طور نشان می‌داد. اصلاً نوع کار نشان می‌داد که یک نفَس جدید است که دارد آنجا کار می‌کند؛ بعد معلوم شد همین‌طور بوده است. همه دنیا به این‌ها کمک کردند» (بیانات، ۱۳۷۰/۰۶/۲۷).

۱۲. **وحدت در مقابل ابرقدرت‌ها:** «دفاع مقدس ۸ ساله ملت ایران دستاوردهای ارزشمند و ماندگاری را برای ملت ایران، جوامع اسلامی و فراتر از آن برای بشریت آفرید که در یک نگاه کلی می‌توان این دستاوردها را در مجموعه‌ای تحت عنوان فرهنگ مقاومت اسلامی - مردمی مورد واکاوی قرار داد. فرهنگ مقاومت و ایثار ناشی از دفاع مقدس به دلیل برخورداری از خمیرمایه باورهای دینی توانست فراتر از مرزهای جغرافیایی نقش‌آفرینی کند، به‌گونه‌ای که شکل‌گیری و گسترش جبهه مقاومت اسلامی در منطقه را می‌توان از محوری‌ترین آثار و برکات دفاع مقدس ملت ایران دانست. از برکات و دستاوردهای دفاع مقدس ارائه الگوی مبارزه و مقاومت برای مسلمانان و مستضعفان جهان بود که نماد آن را می‌توان در جبهه مقاومت اسلامی؛ حزب‌الله لبنان، مقاومت فلسطین و... مشاهده کرد» (بیانات، ۱۳۹۳/۰۱/۰۶).

۱۳. **رسوایی جهان خواران:** «دستاوردهای بی‌نظیری که دفاع مقدس ملت ایران در قالب فرهنگ جهادی و ایثار و مقاومت به یادگار گذاشت، ظرفیت توان افزای جاودانه‌ای است که همواره و همیشه باید از آن‌ها حراست نمود و در عرصه‌های گوناگون از آن بهره‌گیری کرد» (بیانات، ۱۳۸۱/۱/۹).

۱۴. **صدور اسلام و انقلاب:** «دفاع مقدس، اسلام را به‌عنوان مکتبی پویا، انقلابی، تأثیرگذار و البته مردم‌سالار معرفی کرد. امر مهمی که تا سالیان متمادی و با صرف هزینه‌های بسیار زیاد تبلیغاتی هم شاید محقق نمی‌شد. امام خمینی (ره) ضمن مخالفت صریح با اشخاصی که دستاوردهای دوران دفاع مقدس را زیر سؤال می‌بردند با اشاره به موج اسلام‌خواهی در جهان می‌فرمایند: «چه کوتاه‌نظرند آن‌هایی که خیال می‌کنند چون ما در جبهه به آرمان‌نهایی نرسیده‌ایم، پس شهادت، رشادت و ایثار و از خودگذشتگی و صلابت بی‌فایده است. درحالی‌که صدای اسلام‌خواهی آفریقا از جنگ هشت‌ساله ماست. علاقه به اسلام‌شناسی مردم در آمریکا و اروپا و آفریقا یعنی در کل جهان از جنگ هشت‌ساله ماست» (همان).

۱۵. **آشکار شدن قدرت اسلام:** «به نظر من مسئله دفاع مقدس و آنچه در این دوران بروز کرد، یک مسئله عادی نیست؛ برای همه ملت‌ها این‌طور است؛ در مورد ملت ما به دلایل گوناگون بیشتر از دیگران است؛ لذا این را نمی‌شود جزو روال عادی زندگی ملت‌ها به حساب آورد. دوران دفاع مقدس برای ملت ما ظرفیت و موقعیتی بود که این ملت بتواند اعماق جوهره خودش را در ابعاد مختلف نشان دهد و نشان داد» (بیانات، ۱۳۸۴/۰۶/۳۱).

۱۶. **توکل بر خداوند:** فرهنگ ایثار و شهادت و نمود جلوه‌های آن در سطح جامعه از ذخایر ارزشمند انقلاب اسلامی است. فرهنگ شهادت، مجموعه آگاهی‌ها، باورها و اعتقادات و رفتارهایی است که موجب رسیدن انسان به عالی‌ترین درجه کمال می‌شود. فرهنگ ایثار و شهادت مفهومی است که به دلیل وقوع انقلاب اسلامی و هشت سال دفاع مقدس در فرهنگ جامعه، رایج و نهادینه شده است. هشت سال دفاع مقدس تمرین عملی مردم بود برای مقاومت و پایداری در برابر دشمن، تجربه‌های نتیجه‌بخش این مقاومت،

تسلیم نمودن دشمنان در برابر اراده مستحکم ملت ایران بود. رژیم بعثی با حمایت استکبار جهانی با هدف تصرف جمهوری اسلامی ایران و انهدام انقلاب اسلامی در مدت کوتاهی برنامه‌ریزی نموده بود. ولی با پایداری ملت ایران نه تنها به اهداف نرسید بلکه خود منهدم شد (همان).

۱۷. **ترویج اسلام انقلابی:** دفاع مقدس ۸ ساله ملت ایران دستاوردهای ارزشمند و ماندگاری را برای ملت ایران، جوامع اسلامی و فراتر از آن برای بشریت آفرید که در یک نگاه کلی می‌توان این دستاوردها را در مجموعه‌ای تحت عنوان فرهنگ مقاومت اسلامی - مردمی مورد واکاوی قرار داد. فرهنگ مقاومت و ایثار ناشی از دفاع مقدس به دلیل برخورداری از خمیرمایه باورهای دینی توانست فراتر از مرزهای جغرافیایی نقش‌آفرینی کند، به گونه‌ای که شکل‌گیری و گسترش جبهه مقاومت اسلامی در منطقه را می‌توان از محوری‌ترین آثار و برکات دفاع مقدس ملت ایران دانست. فرهنگ جهادی و ایثار حاکم بر دفاع مقدس حاوی ویژگی‌ها و شاخص‌های مختلف ارزشی است که دین‌مداری، تکلیف‌گرایی، مردم‌گرایی، نهادینه‌سازی اخلاق و ارزش‌های دینی، خلاقیت، نوآوری و ابتکار، خودباوری، انعطاف‌پذیری و پویایی از جمله این شاخص‌ها است (سایت بصیرت).

۱۸. **استقامت:** «استقامت و پایداری در راه حق سیره اولیای الهی و دستور خداوند برای رهایی از سیطره مستکبران و غلبه بر آنهاست. تاریخ امت‌ها و اقوام پیشین نشان می‌دهد کسانی که در سختی‌ها در برابر دشمنان خود مقاومت کردند، سرانجام پیروز شده و به اهداف خویش دست یافته‌اند. دفاع مقدس ما، دوران جنگ هشت‌ساله پرماجرایی این کشور، داستان ایستادگی ملت ایران و ایستادگی جوانان ما در مقابل خباثت‌ها و دشمنی‌های کفر و استکبار جهانی است. درست است، در مقابل ما به‌ظاهر یک رژیم بعثی بود - صدام بود - و او هم عنصری بود به‌قدر کافی خبیث، به‌قدر کافی ضد بشریت و ضد انسانیت، اما فقط او نبود؛ آن چیزی که موجب شد این جنگ، هشت سال ادامه پیدا کند، عوامل پشت پرده استکبار جهانی بودند که او را تشویق می‌کردند، به او وعده می‌دادند، امکانات می‌دادند» (بیانات، ۱۳۹۳/۰۱/۰۶).

۱۹. **توسعه معنویت:** «عزیزان من! جوانانی که دوران دفاع مقدس را یا درک نکرده‌اید یا

به درستی درک نکرده‌اید. دفاع مقدس با این سرمایه‌های معنوی به نتیجه رسید. همه دنیای استکبار پشت سر همین صدام حسینی که امروز چهره یک جنایتکار بین‌المللی را به خود گرفته است، جمع شدند، برای این که با نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران بجنگند و مبارزه کنند. ملت ایران به برکت همین سرمایه‌ها در این جنگ نابرابر پیروز شد. این ملت، ایمان و شجاعت و از خودگذشتگی و دین‌گرایی و غرور ملی خود را به صحنه آورد؛ همچنان که جوان و مال و سرمایه و امکانات خود را به صحنه آورد؛ مجموع این‌ها توانست این ملت را نجات دهد. اگر این ملت در دفاع مقدس پیروز نمی‌شد، ایران تا قرن‌ها ممکن بود روی خوشبختی را نبیند» (بیانات، ۱۳۸۳/۰۴/۱۵).

۶- راهکارهای دشمن در جلوگیری از بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های دفاع

مقدس

نمودار شماره ۳. راهکارهای دشمن در جلوگیری از بهره‌برداری از جلوه‌های دفاع مقدس

۱-۶- **چیرگی فضای مجازی و نگرش مادی گرایانه بر جامعه:** شبکه‌های اجتماعی مجازی، شکل جدیدی از روابط اجتماعی هستند که برخلاف شبکه‌های اجتماعی سنتی بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتری متمرکز هستند. شبکه‌های اجتماعی مجازی محل گردهمایی

صدها میلیون کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. با اینکه شبکه‌های اجتماعی مجازی عمر خیلی زیادی ندارند، اما نمی‌توان نقش و میزان نفوذ آن‌ها در ساخت اجتماعی جوامع را نادیده گرفت. در عصر حاضر رسانه‌های الکترونیکی به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی، نقش عمده و مهمی را در عرصه تغییر و تحولات اجتماعی بر عهده دارند و این وسایل منشأ بسیاری از تحولات در جهان محسوب می‌شوند. شبکه‌های اجتماعی به لحاظ عمومیت یافتن در میان کاربران به‌وسیله‌ای بی‌بدیل در عرصه ارتباطات تبدیل شده‌اند. اگرچه گستردگی رسانه‌های الکترونیکی و شبکه‌های مختلف اجتماعی نظارت بر آن‌ها را با مشکلات جدی مواجه کرده است، اما نمی‌توان نقش و میزان نفوذ آن‌ها را در رشد فردی و اجتماعی افراد نادیده گرفت. بی‌گمان انسداد و تقابل در مواجهه با رسانه‌های الکترونیکی به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی جواب نداده و نخواهد داد. باید عوامل و اسباب مؤثر در بروز و ظهور چالش‌ها و بحران‌های جدید در عرصه رسانه‌های الکترونیکی و شبکه‌های اجتماعی به‌دقت مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. برای تصویرسازی غلط از وضعیت کشور «توپخانه رسانه‌ای» دشمن با تمام قوا فعال است: «هزاران توپخانه -توپخانه دروغ‌پردازی، توپخانه بزرگ‌نمایی مشکلات- به سمت این ملت از راه‌هایی که امروز وجود دارد و دیروز وجود نداشت، مشغول شلیکند. ما در مورد فضای مجازی این را می‌گوییم؛ می‌گوییم مواظب شلیک توپخانه دشمن باشید در این فضا؛ حواستان باشد. از این فضا، دشمن علیه هویت شما، موجودیت شما، نظام شما، انقلاب شما استفاده نکند. آمارهای بی‌پایه می‌دهند، دروغ می‌گویند، نسبت دروغ می‌دهند، چهره‌های مورد قبول مردم را -که باید مردم به این‌ها اعتقاد داشته باشند- تخریب می‌کنند، موفقیت‌های انقلاب را کتمان می‌کنند، دروغ‌انگاری می‌کنند؛ ناموفقیت‌ها را، ضعف‌ها را، کاستی‌ها را اگر یکی است هزار تا جلوه می‌دهند، اگر یک‌جا است به همه‌جا تعمیم می‌دهند» (بیانات، ۱۳۹۶/۱۰/۰۶).

۶-۲- زمینه‌های ایجاد گذشت زمان، فراموشی، بدعت، تحریف، استحاله و از

دست دادن منابع جهت بهره‌برداری جوانان: هدف اصلی تحریف گران، بدبین‌سازی نسل جوان کنونی و نسل‌های آینده، نسبت به انقلاب اسلامی، نظام دینی و رهبری ولایت فقیه و مشخصاً بدبین‌سازی این مجموعه نسبت به حضرت امام خمینی (ره) است. دشمن با تحریف دفاع

مقدس، می‌خواهد علاوه بر سرپوش گذاشتن بر روی رهبری بی‌نظیر، داهیانه و حکیمانه حضرت امام (ره) در مدیریت جنگ، اساساً امام را منشأ خسارت‌های ایران در جنگ معرفی کند. در کنار این هدف اصلی و راهبردی، اهداف زیر را دشمنان با تحریف دفاع مقدس دنبال می‌کنند:

۱- تخریب رهبران انقلاب اسلامی و معرفی آنان به‌عنوان افراد رادیکالی که بدون برخورداری از دانش نظامی و توان فرماندهی، مردم کشور و خصوصاً جوانان را روانه جنگ کرده و موجب کشته شدن آنان شدند؛

۲- اعتبار زدایی از توان دفاعی کشور؛

۳- بی‌اعتبار سازی فرماندهان دفاع مقدس در نزد افکار عمومی؛

۴- ایجاد تنفر در افکار عمومی نسبت به آن دوران پرافتخار؛

۵- جلوگیری از انتقال فرهنگ دفاع مقدس به نسل جوان (سایت سازمان بسیج).

۳-۶- ایجاد نگرش سیاسی و ایدئولوژیک به دفاع مقدس در ذهن جوانان:

جریان تحریف در موضوع چرایی وقوع جنگ، بدون در نظر گرفتن واقعیات آن دوران، تلاش می‌کند جمهوری اسلامی را به‌عنوان آغازکننده جنگ از طریق تحریک صدام و رژیم بعث عراق معرفی کند. در این تحریف از شعارهای انقلابی همانند صدور انقلاب، به‌عنوان عامل تحریک کشور همسایه یاد شده تا جایی که گفته می‌شود صدام در راستای دفاع از موجودیت حکومت خود، به تحرکات ایران پاسخ داد و جنگ شروع شد. این تحریف در حالی صورت می‌گیرد که صدام حسین تصور می‌کرد با پدید آمدن یک فرصت طلایی بی‌نظیر، از طریق راه انداختن جنگ علیه ایران به نیابت از قدرت‌های جهانی، به آرزوهای خود در منطقه و جهان عرب با پیروزی در این جنگ می‌رسد. واقعیت آن است که جنگ با هدف نابودی انقلاب اسلامی و ساقط کردن جمهوری اسلامی علیه ایران آغاز شد و طرف اصلی جنگ هم قدرت‌های جهانی بودند که صدام را تحریک کرده و در طول جنگ، مورد حمایت و پشتیبانی همه‌جانبه قرار دادند. این قدرت‌ها نگران آن بودند که انقلاب اسلامی به عنوان یک الگوی موفق در ایران، موردپذیرش بسیاری از ملت‌های مسلمان قرار گرفته، به مرور دیگر کشورهای اسلامی هم با پیروی از این الگو از تحت سلطه بلوک شرق و غرب خارج شوند؛ بنابراین، از همان زمان پیروزی انقلاب اسلامی، توطئه‌ها

یکی پس از دیگری با پشتیبانی آمریکایی‌ها، صهیونیست‌ها، کشورهای اروپایی، برخی از دولت‌های عربی، شوروی سابق و حتی برخی از کشورهای بلوک شرق علیه انقلاب اسلامی و نظام نوپای برخاسته از این انقلاب آغاز شد.

در اندیشه امام خمینی (ره) با نیتی الهی وارد عرصه مبارزه شدید و اعمال قدرت هم صورت نگرفت و شکست رخ داد، این شکست ظاهری است و در باطن، شما پیروز هستید و اگر اعمال قدرت همراه با ظلم اتفاق افتاد، این شکست و خسارت است، نه پیروزی (شاگردی و لکزایی، ۱۳۹۶: ۵۸).

۶-۴- القاء ناسازگاری (تفاوت، تزاحم، تعارض، تضاد، تقابل و تناقض)

هنجاری و سیاسی بین نهادهای فرهنگی در حوزه دفاع مقدس: کشور ما درگیر جنگ نرم در حوزه‌های مختلف ارزشی است و کشورهای معاند سعی می‌کنند تا چهره‌ای جنگ‌طلب از ایران به نمایش بگذارند. نشر ایران هراسی که امروزه در فضای مجازی و با فعالیت گروه‌های جدایی‌طلب و معاند، تقویت شده است، ضرورت مقابله با این موج را بیش‌ازپیش ضروری می‌سازد. در حوزه گردشگری دفاع مقدس نیز، می‌توان از فرصت فضای مجازی، برای خنثی کردن دسیسه‌های رسانه‌ای دشمنان استفاده کرد. تولید محتوا، به گونه‌ای که مخاطبان بتوانند با واقعیت جنگ تحمیلی و رشادت‌های جوانان ایرانی در طول جنگ آشنا شوند، از راهکارهایی هستند که می‌توانند توجه گردشگران را به خود جلب کنند. امروز بیشترین تحرک دشمنان ما علیه ما بیش از تحرکات امنیتی و اقتصادی، تحرکات تبلیغاتی و جنگ نرم و تبلیغات رسانه‌ای است؛ برای اینکه بر افکار عمومی مردم مسلط بشوند مبالغه‌هنگفت هزینه می‌کنند، کارهای بسیار انجام می‌دهند؛ فکرهای بسیاری را در مجموعه‌های فکری برای این کار استخدام می‌کنند تا بتوانند با جنگ روانی، با تبلیغات گوناگون، افکار عمومی کشورها را -از جمله بیشتر از همه امروز کشور ما را که هدف سوء نیت قدرت‌های بزرگ است- قبضه کنند و در اختیار بگیرند. وقتی افکار عمومی یک ملت در اختیار بیگانه قرار گرفت، حرکت آن ملت هم طبعاً طبق میل آن بیگانه پیش خواهد رفت (بیانات، ۱۴۰۰/۰۵/۱۲).

۶-۵- ایجاد سرگرمی‌های کاذب برای جلوگیری از امکان شناخت عوامل و

زمینه‌های فرهنگی دفاع مقدس: ایجاد سرگرمی‌های کاذب برای جلوگیری از امکان شناخت عوامل و زمینه‌های فرهنگی دفاع مقدس از جمله راهکارهای دشمن در جلوگیری از بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های دفاع مقدس است. چون تغییر و تحول و زندگی در شرایط و دنیایی متفاوت، به‌طور طبیعی زاینده افکاری جدید خواهد بود. نسل جوان به‌طور طبیعی دارای ایده‌های نو برای اداره جامعه است. چراکه از منظرگاه متفاوت به مسائل می‌نگرد و دنیای ذهنی او متفاوت از پیشینیان است. این ویژگی می‌تواند مولد فرصت‌های مناسبی برای تحول و تکاپو در هر جامعه‌ای باشد. دوران جوانی را می‌توان نقطه اوج تجلی اراده سالاری دانست. نیروی جوانی برآمده از سه مؤلفه انرژی، امید، ابتکار است که می‌تواند آن را مبدل به موتور محرک جامعه نماید. قشر جوان در هر جامعه‌ای به لحاظ برخورداری از توان، انرژی و استعدادهای فراوان قادر است، نقش تعیین‌کننده‌ای در آینده آن جامعه داشته باشد و جوانان در هر جامعه‌ای سرمایه اصلی آن جامعه محسوب می‌گردند که می‌توانند زمینه‌های رشد و پیشرفت آن جامعه را در عرصه‌های مختلف فراهم نمایند (فاضلی، محمدرضا، ۱۴۰۱: ۱۱).

۶-۶- عدم درک ابعاد قدرت نرم: درواقع هدف اصلی و پنهان جنگ نرم، برهم زدن نظام اطلاع‌رسانی و تأثیرگذاری بر افکار عمومی کشورها است. جنگ نرم، نوعی چالش و درگیری بین کشورها است که در حوزه محتوا، برنامه و نرم‌افزارهایی قرار می‌گیرد که عمدتاً از جنس رسانه‌ها است. در فضای جنگ نرم، موضوع موشک، اسلحه، تانک، کشتی و هواپیما نیست، بلکه موضوع ماهواره، اینترنت، روزنامه، خبرگزاری، کتاب، فیلم، سینما است. واضح است، سربازانی هم که در این جنگ نرم دخیل هستند، دیگر ژنرال‌ها، افسرها و نظامی‌ها نیستند، بلکه روزنامه‌نگارها، سینماگرها، هنرمندان و فعالان امور رسانه‌ها هستند (جوادی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴).

۷-۶- تلاش برای فراموشی خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها در دفاع مقدس: «شما روایت کنید حقایق جامعه خودتان و کشور خودتان و انقلابتان را. شما اگر روایت نکنید، دشمن روایت می‌کند؛ شما اگر انقلاب را روایت نکنید، دشمن روایت می‌کند؛ شما اگر حادثه دفاع مقدس را روایت نکنید، دشمن روایت می‌کند، هر جور دلش می‌خواهد؛ توجیه می‌کند، دروغ می‌گوید آن‌هم ۱۸۰ درجه خلاف واقع؛ جای ظالم و مظلوم را عوض می‌کند» (بیانات،

۱۴۰۰/۰۹/۲۱). «باید واقعیت‌ها را درست و دقیق شناخت و بازنمایی کرد و اجازه‌ی تصویرسازی غلط و تحریف حقایق را به دشمن نداد. در این زمینه «یکی از کارهایی که در باب تبلیغات باید انجام داد، پاسخگویی به شبهات پرتاب‌شده در میان مردم است... دشمن به‌طور دائم دارد شبهه ایجاد می‌کند؛ شبهات متراکم پشت سر هم! باید این گره‌ها را باز کرد، این شبهه‌ها را باید برطرف کرد، ذهن‌ها را بایستی فارغ کرد، آسوده کرد. نباید جوان ما احساس گیجی و حیرت بکند؛ یکی از این طرف، یکی از آن طرف؛ دائم شبهه درست کن، دائم اشکال درست کن! باید جوان را کمک کرد؛ ذهن‌ها را باید کمک کرد» (بیانات، ۱۳۹۶/۱۰/۰۶) در این شرایط دفاع مقدس نیز از نظر دشمن خارج نشده و هر آنچه می‌تواند در این راستا تلاش می‌نماید.

۶-۸- ایجاد جو ناامیدی و اطمینان به پیروزی: دشمن برای رسیدن به مقاصد خود و اغفال جوانان از طریق جذب و متقاعد ساختن آن‌ها اقدام می‌نماید. در چنین وضعیتی چهار نوع تغییر را به‌صورت فرایندی دنبال می‌کند که عبارت‌اند از ۱- تغییر باورها و اعتقادات ۲- تغییر افکار ۳- تغییر رفتار ۴- و درنهایت تغییر ساختار سیاسی (ملکی و حاشمی، ۱۴۰۰: ۶۸). نباید امید را با تصورات و خیالات فریب‌گر اشتباه کرد. امید یعنی آن حالتی که با حرکت همراه است؛ با تنبلی و سکون نمی‌سازد. کسی که امید دارد به اینکه به سر منزل برسد، راه می‌رود. اینکه کسی بنشیند و درعین حال امیدوار باشد که به منزل خواهد رسید، این نشدنی است؛ این فریب‌گری، در روایات و ادعیه به «اغترار بالله» تعبیر شده است که مذمت شده؛ اینکه انسان بدون حرکت، بدون تلاش آرزو بکند که به یک مقصودی برسد؛ نه، تلاش لازم است. توصیه من تقویت ایمان و امید است و آماج دشمن هم همین ایمان و امید است. تلاش وسیع دشمنان متوجه این است که ایمان و امید را در مردم از بین ببرد؛ ایمان مردم را تضعیف کند، شعله امید را در دل‌های مردم، بخصوص جوانان خاموش کند. ما توصیه می‌کنیم باید ایمان و امید را تقویت کرد. دشمن تلاش می‌کند ایمان و امید را از بین ببرد. حفظ استقلال ملی، به ایمان و امید است. حفظ عزت ملی، حفظ منافع ملی، با ایمان و امید است؛ این‌ها همه دشمن دارد. حفظ منافع ملی ما دشمنان عنودی دارد، دشمنان لجوجی دارد؛ هر کاری از دستشان بریاید می‌کنند و تا امروز کرده‌اند. در این چند دهه، دستگاه‌های عنود و لجوج استکبار و دستگاه‌های امنیتی‌شان و دستگاه‌های سیاسی‌شان و پشتیبانی مالی‌شان، هر کار توانستند علیه ملت ایران انجام دادند؛ در موارد معدودی پیشرفت هم

کردند، در اغلب موارد هم به توفیق الهی مغلوب و منکوب ملت ایران شدند (بیانات، ۱۴۰۲/۰۳/۱۴).

۷- تجزیه و تحلیل داده‌ها

۷-۱- مرحله یکم: گام نخست و دوم

بر اساس الگوریتم پژوهش در گام یکم با مطالعات اکتشافی در آثار امامین انقلاب تعداد ۳۲ نقل مرتبط با برکات دفاع مقدس و موانع بهره‌مندی جوانان از این برکات احصاء گردید. سپس بر اساس گام دوم الگوریتم، نقل‌قول‌های مضمونی به مضامین پایه تبدیل گردید. فرایند صورت گرفته در دو گام مرحله یکم به شرح جدول شماره ۱ است.

جدول شماره ۱. تبدیل به مضامین پایه‌ای

ردیف	برداشت از متن سخنان امامین انقلاب	مضمون پایه‌ای
۱	امروز ارتش ما سپاه ما بسیج ما عشایر ما و ملت ما چه در جبهه، چه در خارج جبهه فعال‌اند و متحرک و در مقابل همه ناگواری‌ها ایستادند و جنگ را برای خودشان گوارا می‌دانند (صحیفه، ج ۱۵: ۴۰۰) هفتاد درصد از ملت ما سنینی زیر سی و پنج سال دارند و مردمی جوان و با نیرو و نشاط هستند. جنگ نظامی با چنین ملتی برای آمریکا و غیر آمریکا صرفه‌ای ندارد (بیانات، ۱۳۸۲/۰۱/۰۱).	در مقابل همه ناگواری‌ها ایستادند.
۲	از اموری که در این جنگ پیش آمد برای ما این بود که به واسطه شجاعت سربازان دلیر ما و شجاعت ملت بزرگ ما که توانست این مطلب را تثبیت کند که کسی نمی‌تواند به این مملکت رخنه کند و کسی نمی‌تواند آسیب به این کشور برساند (همان، ج ۴۰۱: ۱۵) اول جنگ، ما هیچ چیز نداشتیم. همه شما یا اغلبتان در جنگ بودید؛ بنده هم از نزدیک شاهد بودم (بیانات، ۱۳۸۴/۰۶/۳۱).	کسی نمی‌تواند به این مملکت رخنه کند و کسی نمی‌تواند آسیب به این کشور برساند.
۳	نهایی که می‌خواستند قطعه‌ای از خاک ایران را از ایران جدا کنند، هدفشان فقط این نبود که ایران را از آنچه هست، قدری کوچک‌تر کنند. هدف این بود که این ملت را برای قرن‌ها - حداقل یک قرن، دو قرن - با احساس حقارت سر جای خود بنشانند (بیانات، ۱۳۷۹/۰۷/۰۶). ما همه این موفقیت‌ها را در صحنه‌های سیاسی و نظامی رهین همت مردم و استقامت رزمندگان هستیم (همان، ج ۱: ۳۲۲۰)	موفقیت‌ها را در صحنه‌های سیاسی و نظامی مدیون استقامت رزمندگان هستیم

۴	صدور انقلاب یک ضرورت اجتناب ناپذیر محسوب می شود، همچنین استراتژی صدور انقلاب بر پایه مجموعه ای از اهداف و برنامه هایی چون الگوسازی، تبلیغ، آگاه سازی (بیانات، ۱۳۷۰/۰۶/۲۷). جنگ ما کمک به فتح افغانستان را به دنبال داشت جنگ ما فتح فلسطین را به دنبال خواهد داشت (همان، ج ۲۱: ۲۸۳)	صدور انقلاب یک ضرورت اجتناب ناپذیر
۵	امروز ایران یکپارچه تحرک است. یکپارچه فعالیت است یکپارچه هوای عشق به شهادت و هوای عالم غیب است (همان، ج ۱۵: ۲۱۳)	یکپارچه هوای عشق به شهادت
۶	صدای اسلام خواهی آفریقا از جنگ هشت ساله است (همان، ج ۲۱: ۲۸۳). همین یوگسلاوی فعلی و بقیه کشورهای بلوک شرق آن روز و چه قسمت غربی شان؛ یعنی همین آلمان و بقیه - آنچه توانستند، به عراق کمک کردند، ولی حاضر نبودند ساده ترین چیزها را به ایران بفروشند (بیانات، ۱۳۷۹/۰۷/۰۶).	اسلام خواهی آفریقا از جنگ هشت ساله ماست.
۷	برخلاف تصور و خواست فتنه انگیزان و جنگ افروزان، همه توطئه ها جنگ به یکپارچگی ملت بیدار و جنگ ها به اتحاد و یکپارچگی ملت بیدار و زنده ما در برابر ابرقدرت ها انجامید (همان، ج ۱۳: ۲۴۴).	یکپارچگی ملت بیدار و زنده ما در برابر ابرقدرت ها
۸	ما مظلومیت خویش و ستم متجاوزان را در جنگ ثابت نموده ایم (همان، ج ۲۱: ۲۸۳)	مظلومیت خویش و ستم متجاوزان را ثابت نموده ایم.
۹	قدرت اسلام است که یک مملکت را یکپارچه برضد آن ها به راه می اندازد؛ بسیج می کند. این هم یکی از برکاتی بود که از این جنگ تحمیلی بر آن ها تنگ بار آورد و برای ملت ما سلحشوری قدرتمندی و بیداری (همان، ج ۱۳: ۳۳۱)	برای ملت ما سلحشوری، قدرتمندی و بیداری بار آورد.
۱۰	ما در جنگ ابهت دو ابرقدرت شرق و غرب را شکستیم (همان). امام خمینی (ره) همان گونه که انقلاب اسلامی را با رهبری الهی سیاسی خود به پیروزی رساند دفاع مقدس را نیز با فرماندهی و تدبیر خویش مدیریت کرد و آنچه حاصل شد دستاوردی عظیم بود چرا که در طول ۲۰۰ سال اخیر برای اولین بار ایران در جنگ نابرابر یک وجب خاک خود را از دست نداد (ارجینی و عبداللهی، ۱۳۹۴: ۹۵)	ابهت دو ابرقدرت شرق و غرب را شکستیم.
۱۱	یکی از الطاف الهی و برکات جنگ است که این چنین مردم را به هم نزدیک و مهربان نموده و در غم شادی یکدیگر شریک ساخته است. (همان، ج ۱۹: ۲۸۴)	چنین مردم را به هم نزدیک و مهربان نمود.
۱۲	جنگ ما موجب شد که تمامی سردمداران نظام های فاسد در مقابل اسلام احساس ذلت کنند (همان، ج ۲۱: ۲۸۳).	نظام های فاسد در مقابل اسلام احساس ذلت کنند.

۱۴	بحمد الله تعالى این جنگ تحمیلی موجب انسجام هر چه بیشتر ملت رزمنده ما گردید. انجام و قدرت ارتش شجاع و سپاه پاسداران غیور و سایر قوای نظامی و ملی اسلامی ما بیش از سال‌های پیش است (همان، ج ۱۴: ۲۵۱).	انسجام و قدرت ارتش شجاع و سپاه پاسداران غیور و سایر قوای نظامی و ملی اسلامی ما بیش از سال‌های پیش
۱۵	ما در جنگ به مردم جهان و خصوصاً مردم منطقه نشان دادیم که علیه تمامی قدرت‌ها و ابرقدرت‌ها سالیان سال می‌توان مبارزه کرد (همان ج ۲۱: ۲۸۳)	علیه ابرقدرت‌ها سالیان سال می‌توان مبارزه کرد.
۱۶	شکر خدای متعال را که با دست عنایت خود تحولی در این ملت عظیم الشان ایجاد فرمود که همه اقشار آن به هم پیوسته و ید واحد شده‌اند و با اتکال به قدرت الهی در مقابل همه ایستاده و از این هیاهو و چنگ و دندان نشان دادن‌ها به خود هراس راه نمی‌دهند و هرروز مصمم تر و مهیاتر برای دفاع از آرمان‌های اسلامی هستند (همان، ج ۱۸: ۴۶۹)	همه اقشار آن به هم پیوسته و بد واحد شده‌اند و با اتکال به قدرت الهی در مقابل همه ایستادند.
۱۷	تنها در جنگ بود که صنایع نظامی ما از رشد آن‌چنانی برخوردار شد (همان، ج ۲۱: ۲۸۳) دفاع مقدس ملت ایران در مقابل جبهه استکبار به عنوان الگویی برای دیگر ملت‌ها از جمله ملت لبنان و فلسطین نویدبخش آینده‌ای درخشان برای امت اسلامی شد (سایت دفاع ملی: ۱۳۹۹/۰۷/۱۳).	صنایع نظامی ما از رشد آن‌چنانی برخوردار شد.
۱۸	بر آن‌ها هم ثابت شد که اگر یک روزی دولت ایران بخواهد شر آن‌ها را بکند. با یک پورش همه آن‌ها را از بین می‌برد. این هم یکی از خیراتی بود که برای ما در این جنگ در این جنگ تحمیلی حاصل شد (همان، ج ۱۳: ۲۴۶)	اگر یک روزی دولت ایران بخواهد شر آن‌ها را بکند. با یک پورش همه آن‌ها را از بین می‌برد.
۱۹	ما در جنگ حسن برادری و وطن‌دوستی را در نهاد یکایک مردمان بارور کردیم (همان، ج ۲۸۱: ۲۱) دفاع مقدس سبب افزایش اتحاد هرچه بیشتر گروه‌های مختلف اجتماعی کشور شد، به گونه‌ای که همه مذاهب و اقوام در دفاع مقدس خود را مکلف به حضور در صف واحد برای حفظ کشور اسلامی می‌دانستند (بیانات، ۱۳۸۷/۰۲/۱۴).	حی برادری و وطن‌دوستی را در مردمان بارور کردیم.
۲۰	این جنگ تحمیلی شکوه و عظمت ایران و اسلام را در پهنای جهان منتشر نمود (همان، ج ۱۵۶: ۱۶). از برکات و دستاوردهای دفاع مقدس ارائه الگوی مبارزه و مقاومت برای مسلمانان و مستضعفان جهان بود که نماد آن را می‌توان در جبهه مقاومت اسلامی؛ حزب الله لبنان، مقاومت فلسطین و... مشاهده کرد (بیانات، ۱۳۹۳/۰۱/۰۶).	عظمت ایران و اسلام را در پهنای جهان منتشر نمود
۲۱	بحمد الله امروز قدرت ایرانی و قدرت اسلام در ایران به طوری است که توجه همه ملت‌های ضعیف را به خودش معطوف کرده است و اسلام صادر شده در سراسر جهان (همان، ج ۱۷: ۴۱۵).	همه ملت‌های ضعیف را به خودش معطوف کرده و اسلام در سراسر جهان صادر شده است.

۱۱	ما در جنگ برده از چهره تزویر جهانخواران کنار زدیم. ما در جنگ دوستان و دشمنانمان را شناخته‌ایم (همان، ج ۲۱: ۲۸۳)	برده از چهره تزویر جهان خواران کنار زدیم. دوستان و دشمنانمان را شناخته‌ایم.
۱۲	این کاری که شما برادران و دوستان شما و هم‌قطارهای شما انجام دادند. حالی کردند به آن‌ها که ما درعین‌حالی که یک جمعیت کمی هستیم. لکن توانایی این را داریم که با هر قدرتی مقابله بکنیم (همان)	درعین‌حالی که یک جمعیت کمی هستیم. لکن توانایی این را داریم که با هر قدرتی مقابله بکنیم.
۱۳	دستاوردهای بی‌نظیری که دفاع مقدس ملت ایران در قالب فرهنگ جهادی و ایثار و مقاومت به یادگار گذاشت، ظرفیت توان‌افزای جاودانه‌ای است که همواره و همیشه باید از آن‌ها حراست نمود و در عرصه‌های گوناگون از آن بهره‌گیری کرد (بیانات، ۱۳۸۱/۱/۹). جنگ خیلی خوب است از یک‌جهت و آن این است که انسان را شجاعتی که در باطن انسان است بروز می‌دهد و تحرک برای انسان حاصل می‌شود انسان از آن خمودی بیرون می‌آید (همان، ج ۱۳: ۳۲۹)	شجاعتی که در باطن انسان است. بروز می‌دهد و تحرک برای انسان حاصل می‌شود.
۱۴	و از همه این‌ها مهم‌تر استمرار روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت (همان، ج ۲۱: ۲۸۳) رژیم یعنی با حمایت استکبار جهانی با هدف تصرف جمهوری اسلامی ایران و انهدام انقلاب اسلامی در مدت کوتاهی برنامه‌ریزی نموده بود. ولی با پایداری ملت ایران نه تنها به اهداف نرسید بلکه خود منهدم شد (بیانات).	روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت.
۱۵	از جمله نجات از آن انحطاط فرهنگی و اخلاقی و وصول به مراتبی از مراتب اخلاق و فرهنگ و پیروزی در جبهه‌ها و بالاتر از آن پیروزی بر نفس که برای جوان‌های ما در قشر وسیعی حاصل شده است. (همان، ج ۱۷: ۳۶۸)	بالاتر از آن پیروزی بر نفس که برای جوان‌های ما در قشر وسیعی حاصل
۱۶	علاقه به اسلام‌شناسی مردم در آمریکا و اروپا و آسیا و آفریقا یعنی در کل جهان از جنگ هشت‌ساله ماست (همان، ج ۲۱: ۲۸۳)	علاقه به اسلام‌شناسی در کل جهان از جنگ هشت‌ساله ماست.
۱۷	ما انقلابمان را در جنگ به جهان صادر نموده‌ایم. ما در جنگ ریشه‌های انقلاب اسلامی‌مان را محکم کردیم (امام خمینی ۱۳۶۹، ج ۲۱: ۲۸۳).	در جنگ انقلابمان را به جهان صادر و ریشه‌های آن را محکم کردیم.
۱۸	تحولات شگرف صنعتی از قبیل راه‌اندازی کارخانجات و دیگر دگرگونی در خط تولید و ساختن و اختراع ده‌ها وسایل پیشرفته و مدرن نظامی... بدون هیچ‌گونه کمک خارجی دست یافتیم (همان، ج ۱۸: ۳۲۶).	به پیشرفت نظامی بدون هیچ‌گونه کمک خارجی دست یافتیم.

۱	ما در جنگ به این نتیجه رسیدیم که باید روی پای خود بایستیم (همان، ج ۲۱: ۲۸۳) دوران دفاع مقدس برای ملت ما ظرفیت و موقعیتی بود که این ملت بتواند اعماق جوهره خودش را در ابعاد مختلف نشان دهد و نشان داد (بیانات، ۱۳۸۴/۰۶/۳۱).	باید روی پای خود بایستیم.
۲	هر چه از این جنگ ناخواسته تحمیلی می‌گذرد قدرت اسلام و جمهوری اسلامی و قوای نظامی و انتظامی ایران و پایداری ملت متعهد آشکارتر و روز افزون‌تر می‌گردد (همان، ج ۱۶: ۵۱۸).	جمهوری اسلامی آشکارتر و روزافزون‌تر می‌گردد.
۳	این یک آثار بزرگی دارد برای نهضت ما یکی از آثارش این است که دشمنان ما را روسیاه کرد در دنیا (همان، ج ۱۳: ۳۳۱) دستاوردهای بی‌نظیری که دفاع مقدس ملت ایران در قالب فرهنگ جهادی و ایثار و مقاومت به یادگار گذاشت، ظرفیت توان‌افزای جاودانه‌ای است که همواره و همیشه باید از آن‌ها حراست نمود و در عرصه‌های گوناگون از آن بهره‌گیری کرد (بیانات، ۱۳۸۱/۱/۹).	دشمنان ما را در دنیا روسیاه کرد.
۴	برای خدا و عزت و سعادت مردمانشان جنگیدند و در راه پیروزی اسلام عزیز تمام مدعیان هنر بی‌درد را رسوا نمودند (همان، ج ۲۱: ۴۵). چه کوتاه‌نظرند آن‌هایی که خیال می‌کنند چون ما در جبهه به آرمان نهایی نرسیده‌ایم، پس شهادت، رشادت و ایثار و از خود گذشتگی و صلابت بی‌فایده است (بیانات).	در راه پیروزی اسلام عزیز تمام مدعیان هنر بی‌درد را رسوا نمودند.

۲-۷- مرحله دوم: گام‌های سوم و چهارم

بر اساس الگوریتم پژوهش در گام سوم مضامین پایه به مضامین سازمان دهنده تبدیل گردید؛ سپس در گام چهارم بر مبنای مضامین سازمان دهنده کشف مضامین فراگیر صورت گرفت. فرایند صورت گرفته در این مرحله به شرح جدول شماره ۲ است.

جدول شماره ۲. تبدیل مضامین پایه‌ای به مضامین سازمان دهنده و فراگیر

۳	مضمون پایه‌ای	مضمون سازمان دهنده	مضمون فراگیر
۱	شجاعتی که در باطن انسان است بروز می‌دهد و تحرک برای انسان حاصل می‌شود.	بروز شجاعت ملت و به‌خصوص جوانان در میدان جنگ و جهاد بروز می‌نماید	ترس از شهادت و تبلیغ علیه این فریضه
۲	پیشرفته و مدرن نظامی بدون هیچ‌گونه کمک خارجی دست یافتیم	اهمیت توسعه و پیشرفت فعلی و گرفتن الگو از دفاع مقدس در میان جوانان کشور	احساس

ردیف	مضمون پایه‌ای	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
۱	باید روی پای خود بایستیم	خودباوری و عدم اطمینان به قدرت‌های خارجی در میان جوانان	وابستگی و حقارت
۲	صنایع نظامی ما از رشد آن‌چنانی برخوردار شد	رشد صنایع نظامی و غنیمت شمردن فرصت ایجاد شده فعلی	
۳	چنین مردم را به هم نزدیک و مهربان نموده است.	همدلی و همزیانی همه گروه‌های سیاسی در زمان توسعه و پیشرفت و سازندگی در ذهن جوانان	ایجاد جناح‌های مختلف و عدم اتحاد و همدلی
۴	کسی نمی‌تواند به این مملکت رخنه کند و نفوذ نماید.	آگاه‌سازی میان جوانان به این اصل مهم که در دفاع مقدس ما توانستیم دفع رخنه و آسیب نماییم.	وارونه نمودن حقایق دفاع مقدس
۵	برای ملت ما سلحشوری قدرتمندی و بیداری بار آورد	تقویت بیداری و قدرتمندی در میان جوانان	عدم ایجاد حس قدرت و ایجاد وابستگی میان جوانان
۶	روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت	ترویج اسلام انقلابی اسلام انقلابی و جهادی رمز پیروزی در برابر آمریکا و دشمنان در ذهن و دل جوانان	
۷	در مقابل همه ناگوارای‌ها ایستادند	استقامت و توکل جوانان دیروز و امروز رمزی ماندگار	نامیدی جوانان
۸	صدای اسلام‌خواهی آفریقا از جنگ هشت‌ساله	اسلام‌خواهی آفریقا و اروپا و سایر نقاط جهان با تلاش جوانان محقق می‌شود	احساس حقارت
۹	یکپارچه هوای عشق به شهادت و هوای عالم غیب	عشق به شهادت و غیب و شهود در میان دل‌های جوانان ابدی است	مشغول کردن جوانان به دنیای مادی

ردیف	مضمون پایه‌ای	مضمون سازمان دهنده	مضمون فراگیر
۲	بالا تر از آن پیروزی بر نفس که برای جوان‌های ما در قشر وسیعی حاصل شده است.	توسعه معنویت به جوان‌ها با پیروزی بر نفس	
۳	علاقه به اسلام‌شناسی در کل جهان از جنگ هشت ساله ماست	علاقه به اسلام‌شناسی خصوصاً در میان جوانان اروپا در حال افزایش است	
۴	ما در جنگ انقلابمان را به جهان صادر و ریشه‌های آن را محکم کردیم	صدور انقلاب و گفتمان انقلاب اسلامی با تلاش فراگیر جوانان دهه اخیر	بی‌فایده انگاشتن دستاوردهای انقلاب
۵	همه افشار به هم پیوسته و ید واحد شده‌اند و با اتکال به قدرت الهی در مقابل همه ایستادند.	توکل بر خداوند رمز پیروزی جوانان در همه عرصه‌ها	ایجاد ولنگاری در میان جوانان و مشغول نمودن آن‌ها به دنیا

در گام پایانی خبرگان وضعیت هر مضمون را بر اساس پرسشنامه با طیف چهار قسمتی لیکرنی تعیین نمودند که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق فرمول CVI به شرح جدول شماره ۳ در آمد.

جدول شماره ۳. CVI مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

مضمون سازمان دهنده	فراوانی	CVI	مضامین فراگیر	کل CM
ترس از شهادت و تبلیغ علیه این فریضه	10	0.8	موانع پیرومندی جوانان از برکات دفاع مقدس	۰.۸۵
احساس وابستگی و حقارت	10	0.9		
ایجاد جناح‌های مختلف و عدم اتحاد و همدلی	10	0.9		
وارونه نمودن حقایق دفاع مقدس	10	0.9		
عدم ایجاد حس قدرت و ایجاد وابستگی میان جوانان	10	0.8		
ناامیدی جوانان	10	0.9		
احساس حقارت	10	0.9		

مضمون سازمان دهنده	فراوانی	CVI	مضامین فراگیر	کل CVI
مشغول کردن جوانان به دنیای مادی	10	0.9		
بی‌فایده انگاشتن دستاوردهای انقلاب	10	0.9		
ایجاد ولنگاری در میان جوانان و مشغول نمودن آن‌ها به دنیا	10	0.8		

ارقام مندرج در جدول شماره ۳ پیرامون مضامین ۳۲ گانه سازمان دهنده بین ۰.۸ تا ۹ برای مضامین فراگیر بین ۰.۸۴ تا ۰.۸۷ و برای مضمون کل ۰.۸۵ تعیین گردید. نظر به اینکه حداقل ضریب قابل قبول ۰.۷۹ است مطابق با محاسبات انجام شده ضریب محتوای CVI پژوهش ۰.۸۵ تعیین گردید که نشان دهنده روایی بالا و قابل قبول است. برای پایایی نیز با استفاده از روش کنترل محقق متن تدابیر و رهنمودهای امامین انقلاب را مرور نموده تا بتواند مضمون اصلی را احصا نماید. بر اساس فرایند صورت گرفته شبکه مضمون پژوهش به شرح زیر ترسیم گردید

بنابراین مضمون اصلی احصاء شده از فرمایشات امامین انقلاب برای اقدامات دشمنان بر علیه جوانان که این قشر نتوانند از جلوه‌های دفاع مقدس بهره‌ای ببرند، در یک بخش اصلی قابل تبیین است. در این بخش به موانعی از جمله: ترس از شهادت و تبلیغ علیه این فریضه، احساس وابستگی و حقارت، ایجاد جناح‌های مختلف و عدم اتحاد و همدلی، وارونه نمودن حقایق دفاع مقدس، عدم ایجاد حس قدرت و ایجاد وابستگی میان جوانان، ناامیدی جوانان و احساس حقارت آن‌ها، مشغول کردن جوانان به دنیای مادی، بی‌فایده انگاشتن دستاوردهای انقلاب و ایجاد ولنگاری در میان جوانان و مشغول نمودن آن‌ها به دنیا.

جدول شبکه مضامین موانع بهره‌مندی جوانان از برکات دفاع مقدس

۷- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

شناخت ابعاد و شیوه‌های دشمن در بی‌یا کم اثر نمودن جلوه‌های دفاع مقدس، از نگاه امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)، چشم‌انداز روشن و درستی از وضعیت موجود و روند آینده جامعه به دست می‌دهد و این امکان و فرصت را در اختیار برنامه‌ریزان و مدیران ذی‌ربط در سطوح فروملی و فراملی قرار می‌دهد تا بتوانند با شناخت و درک عمیق‌تر مسائل، بر اساس واقعیات و شرایط جاری حرکت کنند و سیاست‌های خود را مبتنی بر نیازها و الزامات موجود تدوین و تنظیم نمایند. بر این اساس برکاتی همچون نتایج بین‌المللی دفاع مقدس که منجر به شکسته شدن ابهت ابرقدرت‌ها، اتحاد و همدلی، حس برادری و وطن‌دوستی و خودباوری و ترویج شعائر و آرمان‌های انقلاب اسلامی که موجی از اسلام‌خواهی از جمله در آفریقا را فراهم ساخته را می‌توان اشاره نمود.

در تحلیل گفتمان و بیانات امامین انقلاب با روش تحلیل مضمون استفاده در رابطه با موانع بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های دفاع مقدس، یک مضمون فراگیر احصاء شد. در این روش

تقریباً اکثر فرمایشات و مکتوبات حضرت امام خمینی (ره) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در رابطه با برکات دفاع مقدس و اقدامات دشمنان انقلاب برای جلوگیری از بهره‌مندی جوانان از جلوه‌های آن مورد مطالعه قرار گرفت. پس از مطالعه فرمایشات امامین انقلاب و انجام تحلیل گفتمان و استخراج داده‌ها به موانعی از جمله ایجاد ولنگاری در میان جوانان و مشغول نمودن آن‌ها به دنیا، احساس وابستگی و حقارت، ایجاد جناح‌های مختلف و عدم اتحاد و همدلی، وارونه نمودن حقایق دفاع مقدس، عدم ایجاد حس قدرت و ایجاد وابستگی میان جوانان، ناامیدی جوانان و احساس حقارت آن‌ها، مشغول کردن جوانان به دنیای مادی، بی‌فایده انگاشتن دستاوردهای انقلاب و ترس از شهادت و تبلیغ علیه این فریضه، پرکاربردترین مضامین سازنده برشمرده که مورد تأکید امامین انقلاب بوده است.

پیشنهادهای

با توجه به اینکه دشمن درصدد ایجاد جو ناامیدی و مبارزه با معنویت جوانان بوده و هرروز با تاکتیکی جدید این سناریو را به‌پیش می‌برد، لذا استفاده از ظرفیت‌های مغفول مانده از دفاع مقدس و نبردهای جبهه مقاومت می‌تواند جوانان را در مقابل نقشه‌های شوم دشمن حفظ نماید. بر اساس یافته‌های تحقیق پیشنهادات ذیل ارائه می‌گردد:

- ۱- ایجاد فرصت‌های مطالعاتی در خصوص به‌روزرسانی منابع علمی و تاریخی دفاع مقدس؛
- ۲- برگزاری گردهمایی‌های تخصصی از تجربه‌های اردوها و دوره‌های آشنایی با دفاع مقدس و جوانان؛
- ۳- توجه به نقش و جایگاه دفاع مقدس در تدوین دستورالعمل‌های اجرایی اسناد بالادستی آموزشی کشور؛
- ۴- تدوین و ارائه الگوهای پیشنهادی عملیاتی به کاروان‌های دانشجویی (سیر زیارت، سیر تشرف، شعار اردو و...)
- ۵- راهبری، حمایت و پشتیبانی از کاروان‌های دانشجویی به جهت برگزاری اردوها بر اساس نظام محتوایی (استاد، محصول، کلاس، دوره).

فهرست منابع

قرآن مجید

- ابراهیمی هاتف، هادی. (۱۴۰۱). «بررسی اندیشه‌های امامین انقلاب در حوزه مقابله با تهدیدات فرهنگی و اجتماعی جنگ شناختی». همایش تهدیدات امنیتی در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی، همایش تخصصی، دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع).
- ارجینی، حسین، عبداللّهی، زهرا. (۱۳۹۴). «راهبردهای امام خمینی در مدیریت دفاع مقدس». فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۴۲، صص. ۱۳۹-۱۵۶
- افضلی، رسول و محسن زادگان، امیر. (۱۳۹۹). «بررسی مواضع نظامی امام خمینی (ره) در جنگ ایران و عراق». تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
- امام خمینی، سید روح‌الله. (۱۳۶۹). «صحیفه نور». تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار
- جوادی، زهره، مجیدی قهرودی، نسیم و شاه منصوری. (۱۴۰۰). «تحلیل سلسله مراتبی جایگاه عوامل فضای مجازی مؤثر بر توسعه گردشگری دفاع مقدس». (بی‌جا).
- حافظ نیا، محمدرضا. (۱۳۹۶). «مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی». تهران: انتشارات سمت.
- حسینی سیدرضا. (۱۳۹۱). «مطالعه تطبیقی فرهنگ بسیج با فرهنگ عاشورا». فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال پانزدهم، شماره ۵۶.
- خان احمدی، اسماعیل. (۱۳۹۸). «تحلیل مضمون برکات دفاع مقدس». فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، دوره ۵، شماره ۱.
- سایت دانشگاه دفاع ملی. (۱۳۹۹). «دفاع مقدس، فرهنگ مقاومت و عمق راهبردی جمهوری اسلامی». ۱۳ مهر ۱۳۹۹.
- شاکری، روح‌الله و لکزایی، رضا. (۱۳۹۶). «منابع نرم قدرت متعالی در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)». مطالعات انقلاب اسلامی، ۱۴، ۵۱، صص ۵۰-۷۱.
- فاضلی، محمدرضا. (۱۴۰۱). «تبیین الگوی جوان انقلابی در گام دوم انقلاب از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)». فصلنامه الگوی پیشرفت، سال دهم، شماره دو، پیاپی ۲۲.
- قاضی میرسعید، علیرضا؛ قرثوک‌زاده، حمیدرضا؛ ولیوند زمانی، حسین؛ جعفری، سید اصغر و باقری، ابوالفضل. (۱۳۹۵). «تحلیل مضمون ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از منظر فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی)». فصلنامه مدیریت نظامی، سال ۱۷، شماره ۴، صص ۷۷-۱۰۰.
- ملکی، سعید و حاتمی، داوود. (۱۴۰۰). «راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در کشور به‌عنوان ابزاری برای مقابله با جنگ نرم دشمن». دو فصلنامه مطالعات دفاع مقدس و نبردهای معاصر، دوره ۳، شماره ۵، پاییز و زمستان، صص. ۷۵-۹۶

<http://nahad.kaums.ac.ir/Default.aspx/973>

<https://basijasatid.ir/node/67934>

<https://basijnews.ir/fa/news/>

<https://basirat.ir/fa/news/>

<https://sndu.ac.ir/fa/news/>

